

www.idr.ro

POLICY PAPER

Seria Policy Paper
cuprinde texte bazate
pe surse publice.
Opiniile exprimate
reprezintă punctele
de vedere ale
autorilor.

Institutul Diplomatic Român

Policy Paper nr. 5 / 2013

Criza politică din Republica
Moldova din perioada decembrie
2012 – mai 2013

Cristina Panu și Ecaterina Balanel

ISSN 2285 – 8938
ISSN-L 2285 – 8938

București 2013

Criza politică din Republica Moldova din perioada decembrie 2012 – mai 2013¹

Autori: Cristina Panu și Ecaterina Balanel²

- proiect coordonat de Ruxandra Ivan –

În perioada decembrie 2012 – mai 2013, situația politică internă din Republica Moldova a fost amalgamată, impredictibilă și alimentată de o continuă sete de răzbunare a diverselor personalități ale elitei politice. Cu alte cuvinte, țara de peste Prut s-a confruntat cu o criză politică de proporții în care au fost afectate gradual principiile statului de drept, legile au fost reinterpretate, iar recomandările instituțiilor europene au fost respectate selectiv, nemaivorbind de aparența respectării drepturilor omului în modificarea sau promulgarea legilor adoptate.

Cauzele

Pentru a putea înțelege caracteristicile crizei politice, vom prezenta câteva cauze ale declanșării acesteia. Conform opiniei lui Vladimir Bruter, expert al Institutului Internațional de Cercetări Social-Politice din Moscova, sorginea acestei crize exclude componenta ideologică, fiind mai curând rezultatul înrăutățirii relației dintre Vlad Filat (ex-prim-ministru) și Vlad Plahotniuc (ex-prim-vicepreședinte al Parlamentului), ca urmare a eliberării celui din urmă din funcție³: în data de 15 martie 2013 funcția de prim-

¹ Această lucrare a fost realizată pe parcursul lunii mai 2013, în cadrul programului de stagi pentru studenți al Institutului Diplomatic Român.

² Stagiari ai Institutului Diplomatic Român în perioada martie-iunie 2013.

³ <http://unimedia.info/stiri/live-comunistii-propun-demiterea-lui-plahotniuc-votul-incepe-in-curand-54309.html>

vicepreședinte al Parlamentului a fost desființată prin votul a 73 de deputați din 101, în urma demersului înaintat de PCRM în data de 15 noiembrie 2012. Această decizie a avut urmări nefaste și pentru Filat, în momentul în care Partidul Democrat din Moldova (PDM), al cărui finanțator este Plahotniuc, a votat împreună cu Partidul Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM) pentru demisia premierului în exercițiu.⁴

O altă ipoteză privind cauza crizei politice, formulată de jurnalistul Serghei Tcaci, se referă la interesele materiale antagonice ale actorilor politici și la conflictul generat de distribuția funcțiilor și fluxurilor financiare aferente acestora ca bază a formării Alianței pentru Integrare Europeană 2 (AIE2).⁵ Pe de altă parte, ceea ce a tensionat și mai mult această criză incipientă a fost și declarația lui Vlad Filat din 13 februarie a.c. cu privire la părăsirea AIE2.⁶

În mare, factorii sus-amintiți, precum și elementele ulterioare de vendetă politică, au condus la demiterea guvernului Filat² în data de 5 martie, declararea neconstituționalității decretului prezidențial privind renumirea lui Vlad Filat în funcție de premier (22 aprilie) și demiterea președintelui parlamentului, Marian Lupu (PDM), pe 25 aprilie.⁷ În cele ce urmează, vă propunem versiunea detaliată a cursului evenimentelor care au agravat situația politică internă.

Desfășurarea evenimentelor

Demascarea conflictelor și neînțelegerilor dintre membrii Alianței pentru Integrarea Europeană 2 arată o imagine de ansamblu a stării politicii actuale și a realității cu care se

⁴ http://rus.ruvr.ru/2013_03_15/Vladimir-Bruter-V-Moldavii-ne-mozhet-bit-politicheskoj-ustojchivosti/, Vladimir Bruter: „În Moldova nu poate exista o stabilitate politică” (Владимир Брутер: "В Молдавии не может быть политической устойчивости"), 15.03.2013

⁵ <http://www.pan.md/blog/Chto-delaet--ruka-Kremlya-na-shee--Mihaya-Gimpu-/36135>, Serghei Tcaci: „Ce face „mâna” Kremlinului?” (Сергей Ткач - Что делает «рука» Кремля на шее Михая Гимпу?), 16.04.2013

⁶ http://www.pldm.md/index.php?option=com_content&view=article&id=5904:declaraia-prim-ministrului-vlad-filat-preedintele-pldm&catid=4:dep-stiri&Itemid=61, Declarația Prim-ministrului Vlad Filat, președinte al PLDM, 13 februarie 2013

⁷ <http://regnum.ru/news/1655367.html>, „În Moldova au fost reluate negocierile privind formarea Guvernului” (“В Молдавии возобновились переговоры о создании нового правительства”), 03.05.2013

confruntă Republica Moldova. Procesul a fost declanșat în iarna anului trecut, mai exact în data de 23 decembrie, ca urmare a intenției de a mușamaliza crima care s-a produs la vânatoarea din rezervația Pădurea Domnească, printre participanții la acest eveniment numărându-se Valeriu Zubco (Procurorul General al Moldovei), Gheorghe Crețu (vicepreședinte al Curții de Apel Chișinău), Pleșca Ion (Președintele Curții de Apel). De menționat că fapta a fost făcută publică abia în data de 6 ianuarie, în urma declarației făcute de liderul Mișcării Antimafie, Sergiu Mocanu⁸. Acesta a fost unul dintre factorii care au condus la luarea deciziei în termenii lansării luptei împotriva corupției de către premierul Vlad Filat. Ce-i drept, aceasta a fost deschisă, însă nu pe direcția preconizată de Filat, pentru că Centrul Național Anticorupție a făcut descinderi la Guvernul Republicii Moldova și la Fisc. Aceste evenimente au fost urmate de denunțarea acordului Alianței pentru Integrare Europeană de către Vlad Filat, PLDM-ul auto-excluzându-se din AIE2 în data de 13 februarie 2013.⁹

La doar două zile după desființarea AIE2 s-a dat startul demiterilor liderilor partidelor politice și membrilor influenți ai acestora. Astfel, la 15 februarie, funcția de prim-vicepreședinte al Parlamentului, deținută de Vlad Plahotniuc (PDM), a fost desființată prin acordarea votului de neîncredere susținut de deputații PLDM și PCRM. În aceeași zi are loc incursiunea CNA la cancelaria Guvernului, în biroul secretarului adjunct al Guvernului fiind găsite sume mari de bani. De asemenea, pentru suspectare de comitere a actelor de corupție a fost arestat șeful Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, Nicolae Vicol.¹⁰ Câteva zile mai târziu (18 februarie), în presă au apărut înregistrările audio ale discuțiilor telefonice dintre premierul Vlad Filat și Nicolae Vicol. În cadrul convorbirii, prim-ministrul a solicitat reducerea amendei aplicate companiei germane

⁸ <http://unimedia.info/stiri/video-mocanu-procurorul-general-a-impuscat-mortal-un-om-la-vanatoare-55943.html>

⁹ http://www.youtube.com/watch?v=1GHnOKWULvg&list=PLpNG_grvyI9KzufqCozVBv9ZOHxBGtGmS&index=4

¹⁰ http://www.publika.md/sume-mari-de-bani--gasite-de-ofiterii-cna--in-biroul-secretarului-adjunct-al-guvernului_1261971.html

Draexlmaier și blocarea conturilor unei companii private din Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia din Republica Moldova.¹¹

Demiterea prim-vicepreședintelui parlamentului a avut un efect de bumerang asupra funcției primului ministru. Astfel, pe 5 martie 2013, în urma votului, 54 parlamentari s-au pronunțat pentru demiterea lui Filat (minimul necesar fiind 51). Împotriva acestei inițiative au fost: deputații din PLDM, PL și trei reprezentanți, deputați neafiliați, ai grupului Mișin.¹² Unele cotidiene, printre care „Kișinevski obozrevatel”, consideră că votul de neîncredere exprimat de Parlament Guvernului Filat² victimizează personajul politic, având efecte pozitive asupra construcției imaginii de „prim-ministru martir care a încercat să conteste activitatea mafiei și a suferit pentru adevăr”.¹³

Au urmat consultările președintelui cu reprezentanții partidelor politice „aliat” (membre ale fostei AIE2)¹⁴ pentru nominalizarea candidaturii pentru funcția de prim-ministru. PLDM l-a propus pe Vlad Filat, candidatură nesuținută de foștii colegi de alianță (Partidul Liberal și Partidul Democrat din Moldova). Mai mult decât atât, aceasta a condus la amenințări la adresa președintelui Timofti din partea liderului PL, Mihai Ghimpu, privind demiterea șefului statului în cazul propunerii lui Filat în funcția de prim-ministru.¹⁵ Timofti a ignorat cele spuse de liberalul Ghimpu, propunându-l, în cele din urmă și cu întârzieri, pe Vlad Filat în funcția de prim-ministru al Republicii Moldova.¹⁶ Pentru susținerea Guvernului Filat³ a fost formată o nouă coaliție majoritară (53 deputați)

¹¹ <http://unimedia.info/stiri/audio-scandal-urias-interceptari-telefonice-distribuite-pe-email-57468.html>

¹² <http://pan.md/news/Parlament-otpravil-ilata-v-otstavku/34185>, „Parlamentul l-a demis pe Filat” („Парламент отправил Филата в отставку”), Galina Vasileva, 05.03.2013

¹³ <http://regnum.ru/news/1635697.html>, „Criza politică: țara s-a săturat de neghiobi” („Политический кризис: "Страна устала от недоносков”), Evgheni □olari, 14.03.2013

¹⁴ <http://regnum.ru/news/1639142.html>, „Gangsterul Filat, mafiotul Plahotniuc, fenomenul războinic Ghimpu □i bătrânul poli□ist Voronin: Moldova în decursul săptămânii” (“Гангстер" Филат, "мафиози" Плахотнюк, "воинственный феномен" Гимпу и "старый милиционер" Воронин: Молдавия за неделю”), Evgheni □olari, 22.03.2013

¹⁵ <http://regnum.ru/news/1634371.html>, „Liberal-democra□ii îl repropun pe Filat în func□ia de prim-ministru” („Либерал-демократы Молдавии повторно выдвигают Филата на пост премьерa”), 11.03.2013

¹⁶ <http://regnum.ru/news/1647234.html>, „Vladimir Filat este propus la postul de premier” („На должность премьерa Молдавии выдвинут Владимир Филат”), 10.04.2013

din membrii PLDM, PDM și PL-ul reformat (7 deputați). Cu toate acestea, la 22 aprilie Curtea Constituțională (CC) a declarat neconstituțional decretul prezidențial din 10 aprilie privind numirea lui Vladimir Filat în funcția de prim-ministru, decizia CC fiind fundamentată pe „imposibilitatea exercitării mandatului de premier în situația în care acesta a fost demis prin votul de neîncredere exprimat de parlament pentru acte de corupție și depășire a atribuțiilor de serviciu”. Actualmente, postul este deținut de Iurie Leancă (Ministrul de Externe al Republicii Moldova), dânsul asigurând interimatul din 25 aprilie a.c.¹⁷

Decizia CC a generat un val de comentarii printre care vom cita declarația politologului Anatol Țăranu (colaborator științific coordonator la Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe din Moldova, director al Centrului de Cercetări Strategice și Consultanță Politică „POLITICON”)¹⁸ care este de părere că „Decizia curții este mai curând una politică decât juridică, direcționând Moldova în haos”, și a analistului politic Oazu Nantoi, care consideră că „prin intermediul acestei decizii, CC a pășit pe fâgașul speculațiilor, pentru că mai mulți actori politici din parlament și guvern sunt suspectați de corupție, urmând logica deciziei CC, acestea ar deveni nefuncționale”.¹⁹

Modificări legislative și instituționale

Mai jos prezentăm tendințele, deciziile contradictorii și rezultatele activității deputaților din perioada aprilie-mai axate, în special, dar nu exclusiv, pe modificările aduse Codului electoral al Republicii Moldova. În mare, acestea se bazează pe adoptarea

¹⁷ <http://regnum.ru/news/1652275.html>, „șeful MAE Iurie Leancă va ocupa funcția de prim-ministru interimar al Republicii Moldova” („Временным премьером Молдавии станет глава МИД Лянкэ”), 23.04.2013

¹⁸ <http://www.timpul.md/articol/anatol-taranu-concilierea-incepe-de-la-adevar-24885.html>, “Anatol Țăranu: Concilierea începe de la adevăr”, 1 iulie 2011

¹⁹ <http://regnum.ru/news/1652239.html>, „Inexistența viitorului politic al lui Filat. Noua dimensiune a crizei politice din Moldova” („На политическом будущем Филата поставлен крест": кризис в Молдавии переходит на новый виток”), 23.04.2013

unei serii de legi în a doua jumătate a lunii aprilie care a fost modificată la începutul lunii mai ca o continuare a ciclului vendetei politice fără sfârșit.

Pe 18 aprilie, parlamentul a adoptat trecerea la sistemul electoral mixt (inițiativă PDM susținută de deputați din PLDM, PDM și independenți, PL și PCRM pronunțându-se împotriva).²⁰ Proiectul de lege adoptat stabilește procedura și modalitatea de alegere a parlamentarilor: 51 de deputați din 101 vor fi aleși conform listelor, iar restul – din circumscripții uninominale. Experții consideră că această lege va contribui la distanțarea Transnistriei de Republica Moldova, dată fiind neorganizarea circumscripțiilor uninominale pe teritoriul transnistrean și lipsa posibilității cetățenilor de a-și exercita dreptul de vot. Comuniștii sunt nemulțumiti din cauza pierderii electoratului pe acest fundal,²¹ dar și ca urmare a modificării Codului electoral din 19 aprilie, care limitează participarea cetățenilor ce dețin pașapoarte sovietice de a vota. De menționat că pe teritoriul Republicii Moldova există un număr de 260 mii (după alte surse ar fi 240 mii)²² cetățeni care se identifică și în continuare cu pașaportul sovietic - modelul anului 1974, acesta fiind păstrat după căderea comunismului.²³

Această interdicție acoperă 8,5% din electorat sau un număr de 240 mii de persoane.²⁴ Pentru procedura de preschimbare a pașaportului sovietic este alocată o sumă

²⁰ <http://regnum.ru/news/1650679.html>, „Moldova trece la un nou sistem electoral și își ia rămas bun de la Transnistria” („Молдавия переходит к новой избирательной системе и прощается с Приднестровьем”), 18.04.2013

²¹ http://rus.ruvr.ru/2013_04_24/Novij-zakonoproekt-otdalit-Pridnestrove-ot-Moldavii/, „Noul proiect de lege va distanța Moldova și Transnistria” („Новый законопроект отдалит Приднестровье от Молдавии”) Serghei Țurcanu, 24.04.2013

²² <http://regnum.ru/news/1651098.html>, „Posesorilor de pașapoarte sovietice le este interzisă participarea la alegeri” („Гражданам Молдавии с советскими паспортами запрещено участвовать в выборах”), 19.04.2013

²³ Hotărârea Nr. 376 din 06.06.1995 Cu privire la măsurile suplimentare de realizare a Sistemului Național de pașapoarte

²⁴ <http://regnum.ru/news/1651098.html>, „Posesorilor de pașapoarte sovietice le este interzisă participarea la alegeri” („Гражданам Молдавии с советскими паспортами запрещено участвовать в выборах”), 19.04.2013

consistentă, în cazul raportării acesteia la bugetul celei mai sărace țări din Europa și CSI, de 2,5 milioane USD.²⁵

Soarta politică a președintelui parlamentului Republicii Moldova a urmat drumul demiterii. Amintim că la sfârșitul lunii februarie, Marian Lupu a anunțat în cadrul unei conferințe de presă că va părăsi funcția în cazul demiterii primului ministru.²⁶ Pe 25 aprilie, Lupu părăsește fotoliul speakerului parlamentului cu votul pozitiv a 76 deputați (PLDM, PCRM, grupul reformatoilor PL și independenți), în condițiile în care minimul este asigurat de decizia a 67 parlamentari.²⁷ Interimatul este asigurat de vice-președintele parlamentului Liliana Palihovici (PLDM),²⁸ funcție (și atribuții) neprevăzută în regulamentul parlamentar, dar care a fost „creată” în urma ședinței parlamentare din 26 aprilie în urma votului deputaților PCRM și PLDM.²⁹

Începutul lunii mai delimitează tot mai clar câștigătorii și perdanții. Pe 3 mai, „Parlamentul a modificat și legea cu privire la Guvern, pentru a da drepturi depline unui Cabinet de miniștri demis, la fel ca și premierului interimar. Potrivit modificărilor votate de comuniști și liberal-democrați, Guvernul demis va avea aceleași atribuții ca și un Guvern pe deplin funcțional. Aceasta în condițiile în care articolul 103 din Constituție prevede că Guvernul demis îndeplinește numai funcțiile de administrare a treburilor publice.”³⁰ În aceeași zi, parlamentarii alianței ad-hoc PCRM-PLDM votează pentru anularea trecerii la sistemul electoral mixt din 19 aprilie, ca urmare a conștientizării

²⁵ http://rus.ruvr.ru/2013_04_22/Sovetskie-pasporta-v-Moldavii-pod-zapretom/, „Pașapoartele sovietice sunt interzise în Moldova” (Советские паспорта в Молдавии под запретом”), Sergiu Turcanu, 22.04.2013

²⁶ <http://regnum.ru/news/1635697.html>, „Criza politică: țara s-a săturat de neghiobi” („Политический кризис: "Страна устала от недоносков”), Evgheni Țolari, 14.03.2013

²⁷ <http://regnum.ru/news/1653354.html>, „Spicherul parlamentului a fost demis” („Спикер парламента Молдавии отправлен в отставку”), 25.04.2013

²⁸ <http://regnum.ru/news/1653387.html>, „Lupu: Parlamentul Moldovei a devenit nefuncțional și va fi dizolvat” („Лупу: Парламент Молдавии стал нефункциональным и будет распущен”), 25.04.2013

²⁹ <http://regnum.ru/news/1653724.html>, „Stabilirea funcției de președinte interimar al Parlamentului” („În parlament В оставшемся без спикера парламенте Молдавии учреждена должность и.о. спикера”), 26.04.2013

³⁰ http://www.publika.md/pldm-si-pcrm-au-votat-guvernul-demis-va-avea-aceleasi-atributii-ca-si-un-executiv-cu-drepturi-depline_1382091.html, PLDM și PCRM au votat! Guvernul demis va avea aceleași atribuții ca și un Executiv cu drepturi depline, 03.05.2013

greșelii liberal-democraților cu privire la nerespectarea drepturilor fundamentale ale omului (ale cetățenilor aflați peste hotare sau celor din stânga Nistrului) de a alege și de a fi aleși. Decizia a fost luată după pronunțarea președintelui comisiei create special în acest sens, Tudor Deliu (PLDM), care a punctat „greșelile procedurale în adoptarea legii prin neconsultarea societății civile, lipsei expertizei Consiliului Europei și Biroul Electoral Central”.³¹

Ca urmare a încă unei schimbări rezultate din votul comun al parlamentarilor din PCRM și PLDM, procurorul General Corneliu Gurin a fost revocat din funcție iar „persoanele care dețin pașapoarte sovietice vor putea vota la următoarele alegeri în baza acestor acte,” deși „acum două săptămâni, parlamentarii au votat o lege care interzicea moldovenilor să mai voteze în baza acestui act de identitate.”³²

Tot pe 3 mai, parlamentarii au decis să modernizeze principiile de funcționare a Curții Constituționale, astfel acum judecătorii CC pot fi scutiți definitiv de exercitarea atribuțiilor sau lipsiți de inamovibilitate dacă pentru aceasta vor vota 61 deputați,³³ deși conform prevederilor constituționale (Art. 137 din Constituția Republicii Moldova), judecătorii CC „sunt independenți, neputând fi demisi în timpul exercitării mandatului.”³⁴

Un alt atac asupra instituțiilor și statului de drept o reprezintă trecerea Centrului Național Anticorupție (CNA) din subordinea Parlamentului la Guvern. „Totodată, șeful CNA va putea fi numit și demis de președintele țării, la propunerea primului ministru.” Această decizie a fost criticată de experții în domeniu din cauza repercusiunilor pe care le poate avea această modificare exprimată prin reducerea autonomiei și independenței instituției, potrivit directorului Centrului de Resurse pentru Drepturile Omului, Sergiu Ostaf. Acesta consideră că: „O instituție care combate corupția nu poate fi în subordinea

³¹ <http://www.pan.md/news/Deputati-annulirovali-v-pervom-chtenii-Zakon-Plahotnyuka/37097>, „Legea cu privire la sistemul electoral mixt a fost anulată de parlament” („Закон о смешанной избирательной системе аннулирован парламентом”), 03.05.2013

³² <http://www.publika.md/pldm-a-sustinut-iniatiava-comunistilor-privind-legalizarea-pasapoartelor-sovietice-1381951.html>, PLDM a susținut inițiativa comuniștilor privind legalizarea pașapoartelor sovietice, 03.05.2013

³³ <http://pan.md/news/Resheno-Sudii-KS-budut-uvolinyatisya-parlamentom/37102>, „Deputații vor putea demite judecătorii Curții Constituționale” („Депутаты смогут снимать с поста судей КС”), 03.05.2013

³⁴ <http://www.pan.md/news/Nikolae-Timofiti-ne-promulgiroval-zakon-o-Konstitutsionnom-sude/37233>, „Nicolae Timofiti nu a promulgat legea privind Curtea Constituțională” („Николае Тимофти не промульгировал закон о Конституционном суде”), 08.05.2013

unui Cabinet de miniștri. În cel mai rău caz poate fi în subordinea Procuraturii Generale, deoarece în ultima perioadă se înregistrează fenomenul de utilizare a CNA ca "bătă" politică în realizarea justiției."³⁵ De aceeași părere este și expertul în drept constituțional Vitalie Catană, care a completat: „În urma promulgării acestei legi, lupta cu corupția va fi pusă pe raft.”³⁶

Și poate ca o continuare pragmatică a răzbunării politice, comuniștii și PDLM au votat pentru creșterea pragului electoral pentru partide de la 4 la 6%, pentru blocuri politice formate din 2 partide de la 7 la 9%, iar pentru cele a căror componență este egală sau mai mare decât 3, de la 9 la 11%. O parte din experți consideră că această inițiativă legislativă este orientată împotriva PDM-ului care, potrivit sondajelor de opinie publică, abia atinge limita de 4%.³⁷

În pofida recomandărilor primite de președintele Timofti din partea comisarului european pentru extindere și politica europeană de vecinătate, Stefan Fule, Înaltului Reprezentant al UE pentru afaceri externe și politică de securitate, Catherine Ashton, șefului Delegației UE în Moldova, Dirk Schuebel și secretarului general al Consiliului Europei, Thorbjørn Jagland,³⁸ șeful statului promulgă pe 9 mai legile adoptate de Parlament, prin voturile parlamentarilor din PLDM și PCRM, deși conform părerii oficialilor europeni aceasta ar „pune în pericol funcționarea democrației, iar instituțiile statului ar putea fi folosite în interesul câtorva persoane.” Amintim că cele patru legi promulgate se referă la trecerea CNA în subordinea Guvernului, la Codul Electoral (prin

³⁵ http://www.publika.md/pldm-si-pcrm-a-votat--cna-va-trece-in-subordinea-guvernului_1381871.html, PLDM și PCRM a votat: CNA va trece în subordinea Guvernului, 03.05.2013

³⁶ http://www.publika.md/nicolae-timofti--acuzat-ca-a-spulberat-visul-european-al-republicii-moldova_1391171.html, Nicolae Timofti, acuzat că a spulberat visul european al Republicii Moldova, Lilia Strâmbanu, 09.05.2013

³⁷ <http://www.pan.md/news/Deputati-annulirovali-v-pervom-chtenii-Zakon-Plahotnyuka/37097>, „Legea cu privire la sistemul electoral mixt a fost anulată de parlament” („Закон о смешанной избирательной системе аннулирован парламентом”), 03.05.2013

³⁸ <http://www.pan.md/news/Nicolae-Timofti-ne-promulgiroval-zakon-o-Konstitutsionnom-sude/37233>, „Nicolae Timofti nu a promulgat legea privind Curtea Constituțională” („Николае Тимофти не промульгировал закон о Конституционном суде”), 08.05.2013

creșterea pragului electoral), la atribuțiile Guvernului în exercițiu și legea cu privire la competențele prim-ministrului interimar.³⁹

Acțiunea președintelui a generat atât critici, cât și păreri argumentativ-justificative. Opiniile specialiștilor coincid în momentul în care ajung la concluzia că „președintele Nicolae Timofti ar putea plăti cu funcția pentru această decizie.”⁴⁰ Conform Consituției Republicii Moldova din 29.07.1994, Art. 89, președintele poate fi demis de către Parlament cu votul a două treimi din numărul deputaților aleși.

În data de 20 mai, Curtea Constituțională revine iarăși la masa de negocieri. Ca urmare, se hotărăște că decizia din 9 mai care oferea împuterniciri suplimentare Guvernului demisionat este neconstituțională, anulând pachetul de legi votat de Parlament în data de 3 mai. De asemenea, CC a declarat neconstituțională hotărârea Parlamentului de a demite din funcție Procurorul General Corneliu Gurin. PLDM și-a declarat ostilitatea față de hotărârea CC⁴¹, subliniind că „Interesele politice înguste pot fi puse mai presus decât votul popular”.

Criza politică actuală din Republica Moldova este pe de o parte reală, pe de altă parte continuu alimentată artificial de interesele personale ale elitei politice. Istoricul și analistul politic Armand Goșu sintetizează cu precizie situația: „Agenda de zi a Republicii Moldova se referă la lupta dintre personalitățile politice nu pe viață, ci pe moarte. De remarcat, totuși, că această luptă în niciun caz nu mai are particularitățile și dimensiunea unei lupte geopolitice, amintind de realitățile și prezența non-principiilor în cazul unei confruntări stradale”.⁴² Ultimele evenimente din politica internă a Moldovei au

³⁹ http://www.publika.md/nicolae-timofti-a-promulgat-patru-legi--adoptate-de-pldm-si-pcrm--desi-europenii-l-au-sfatuit-sa-nu-o-faca_1391021.html, Nicolae Timofti a promulgat patru legi, adoptate de PLDM și PCRM, deși europenii l-au sfătuit să nu o facă, 09.05.2013

⁴⁰ http://www.publika.md/presedintele-nicolae-timofti-ar-putea-fi-demis_1391761.html, "Președintele Nicolae Timofti ar putea fi demis", 10.05.2013

⁴¹ http://www.pldm.md/index.php?view=article%3B&catid=1%3Acatservpresa&id=6320%3Apoziia-pldm-fa-de-noua-decizie-a-curii-constituionale-&format=pdf&option=com_content&Itemid=3

⁴² <http://regnum.ru/news/1635095.html>, „Expertul din România despre criza politică din Moldova: Sunt indivizi care fac treaba rușilor” („Румынский эксперт о политическом кризисе в Молдавии: "За русских их работу делают другие"”), 12.03.2013

în răutățit mult imaginea țării în ochii Uniunii Europene⁴³ care urmărește fiecare pas al țării, în principal, după părăsirea alianței de către PLDM. În acest sens s-a pronunțat fostul președinte al Parlamentului European, Jerzy Buzek, care a declarat că „în democrație noi preferăm sistemul de verificare și echilibru, care oferă un echilibru între puterile executivă, juridică și legislativă”⁴⁴, iar Moldova încearcă să-și facă propriile reguli ale jocului ceea ce nu va fi acceptat de către Instituțiile Europene.

Scenarii posibile pentru încheierea crizei

„Jocul de-a războiul” în instanțele de conducere a Republicii Moldova a creat o situație precară din care cu greu se poate ieși. Se preconizează declanșarea de alegeri anticipate care să fie anunțate în data de 9 iunie, deoarece potrivit Constituției, legislativul va fi dizolvat, urmând a fi organizate alegeri anticipate în termen de 45 de zile de la demiterea Președintelui Parlamentului. Acest scenariu este favorabil celor două partide politice PLDM și PCRM care urmăresc o reconfigurare a Parlamentului și o reîmpărțire a puterii în țară. Astfel, avantajele alegerilor anticipate în cazul liderilor celor două partide sus-menționate sunt ușor vizibile: pentru Vlad Filat aceasta reprezintă o oportunitate de a recâștiga fotoliul de premier, iar pentru Vladimir Voronin o posibilitate de a ieși din umbra anului 2009 (ne referim aici la evenimentele din aprilie 2009 din Piața Marii Adunări Naționale din Chișinău cunoscute ca Revoluția Twitter din Moldova) și de a influența cursul evenimentelor politice. Acestui scenariu i se vor împotrivi Partidul Democrat din Moldova și Partidul Liberal – partide politice aflate în momentul de față în opoziție. Astfel, PDM-ul are speranțe în privința realegerii în funcția de președinte al Legislativului pe Marian Lupu, în timp ce PL-ul are propriul candidat pentru acest post, liderul acestui partid - Mihai Ghimpu. Cu toate acestea, considerăm că PL și PD vor acționa împreună, deoarece separat nu au nicio șansă de a obține rezultate remarcabile la alegeri, mai ales ca urmare a modificărilor Codului Electoral PD-ul ar putea nici să nu treacă pragul electoral. Totuși, PL este unica formațiune politică ce nu a fost implicată în

⁴³ <http://www.euractiv.com/europes-east/eu-warns-moldova-move-sack-judge-news-519534>

⁴⁴ <http://www.europalibera.org/content/article/24980692.html>

vreun scandal major, astfel șansele de susținere a reprezentanților acesteia au un potențial ridicat.

Cu toate acestea, unul dintre scenariile viabile pare a fi asocierea comuniștilor cu liberal-democrați. Pe de altă parte, o guvernare roșu-verde (cromatica simbolică a acestor partide) ar fi acceptată și de Moscova și de Bruxelles, dar totodată ar fi susținută și de către o bună parte a populației care este dezgustată de scandalurile din cadrul fostei Alianțe pentru Integrare Europeană 2 și dezamăgită de actuala guvernare.

Există însă și posibilitatea neprezentării cetățenilor Republicii Moldova la alegeri. Conform Codului Electoral, Titlul III, Art. 91 este necesară prezentarea a cel puțin 50% din totalul persoanelor înscrise în listele electorale, neîntrunirea numărului necesar de buletine de vot atrage invalidarea alegerilor.

O altă variantă posibilă privind evoluția lucrurilor în scena politică ar fi câștigarea alegerilor de către PCRM fără a intra în alianță cu vreuna dintre formațiunile politice. Acest scenariu este prognozat de către Dan Dungaciu care consideră că situația actuală din Republica Moldova este asemănătoare cu evenimentele din 1999⁴⁵, când Alianța pentru Democrație și Reforma (ADR) a iscat „lupta împotriva corupției”, iar pe fundalul prăbușirii acestei alianțe comuniștii au preluat puterea cu 70% din voturi.

În ciuda faptului că adesea Rusia este prezentată drept aflându-se la originea manevrelor de culise din Moldova, este puțin probabil ca statul rus să aibă legătură directă cu evenimentele interne prezentate aici. Altfel cum ar putea fi explicate actele de corupție înfăptuite de reprezentanții guvernului și parlamentului, săvârșirea crimei în rezervația „Pădurea Domnească”, intenția de mușamalizare a acesteia, precum și alimentarea continuă a sentimentului de ură la nivelul actorilor politici. Rusia nici măcar n-a contribuit la amplificarea fenomenelor interne prin implicarea sa, ci doar a adoptat poziția de așteptare pentru a culege roadele rateurilor conducerii Republicii Moldova.

Epilogul

⁴⁵ <http://www.ziare.com/europa/moldova/d-dungaciu-la-chisinau-cutitele-au-fost-scoase-r-moldova-cade-de-pe-harta-interviu-ziare-com-1219418>

...Politica internă din Republica Moldova este atât de imprevizibilă, încât situația a luat, brusc, o altă turnură, la sfârșitul lunii mai. În locul alegerilor anticipate, s-a creat o nouă coaliție de guvernare, a avut loc învestirea guvernului Leancă, și a fost ales un nou președinte al Parlamentului.

După trei luni de criză, situația s-a stabilizat prin formarea Coaliției Pro-Europene (30 mai 2013), iar liderii celor 3 formațiuni politice (liderul PLDM, Vlad Filat, liderul PD, Marian Lupu și reformatorul PL, Ion Hadârcă)⁴⁶ s-au întrunit din nou la masa de negocieri pentru a scoate statul din impas și a-l pregăti pentru semnarea acordului de asociere cu Uniunea Europeană, în noiembrie 2013, la Vilnius, în cadrul *summit*-ului Parteneriatului Estic. În aceeași zi istorică pentru Republica Moldova, Iurie Leancă a fost ales Prim-Ministru, candidatura sa fiind susținută de 58 deputați care s-au exprimat prin vot⁴⁷ (deputații liberal-democrați, democrați, grupul Mișin, socialista Veronica Abramciuc și neafiliatul Sergiu Sârbu, iar PL în frunte cu Mihai Ghimpu s-a abținut). În cadrul ședinței Parlamentului din 30 mai a fost desemnat și Președintele Parlamentului - Igor Corman - ales cu votul a 58 deputați; contracandidatul său, comunistul Sergiu Stati, a acumulat 31 voturi (un vot a fost anulat).

În aceste condiții Moldova poate continua calea sa spre integrarea în UE. În acest sens s-au pronunțat și oficialii Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, Dirk Schuebel afirmând-se mulțumit de derularea ultimelor evenimente din țară⁴⁸ și exprimând încrederea că noua guvernare va reuși să împlinească „visul moldovenesc” de integrare în Uniunea Europeană.

⁴⁶ <http://www.privesc.eu/Arhiva/16923/Semnarea-acordului-de-constituire-a-Coalitieii-pentru-Guvernare-Pro-Europeana>

⁴⁷ <http://www.privesc.eu/Arhiva/16872/Sedinta-Parlamentului-Republicii-Moldova-din-30-mai-2013>

⁴⁸ <http://www.europalibera.org/audio/Audio/944391.html>